EU:n raaka-aineasetuksen strategisten hankkeiden yhteiskunnallisen kestävyyden arviointi

Uhrataanko Rautavaaran kuntakeskus vihreän siirtymän alttarilla?

EU odottaa, että Suomi arvioi kansallisesti strategisten kaivoshankkeiden ympäristöllisen ja sosiaalisen kestävyyden

EU:n raaka-aineasetuksen CRMA:n mukaisesti hanke voidaan nimetä strategiseksi vain silloin, kun se voidaan toteuttaa lainmukaisesti sekä ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävästi. EU tekee päätöksen perustuen ainoastaan yrityksen toimittamiin tietoihin ja odottaa, että Suomi kansallisvaltiona arvioi paikallisesti hankkeen kestävyyden.

Jos valtio puoltaa CRMA-statuksen myöntämistä hankkeelle, joka aiheuttaa erittäin suurta haittaa paikallisille elinkeino- tai asutusolosuhteille, pilaa pysyvästi vesistöä tai kun kunta vastustaa hanketta sen vaikutusten vuoksi, voidaan kysyä millä tavoin pidetään huolta kaivostoiminnan kestävyydestä Suomessa. Strategisen hankkeen statuksen puoltaminen näissä tilanteissa tarkoittaisi, että Suomi ei osaltaan arvioi strategisten hankkeiden kestävyyttä. EU:lla ei ole paikallistietoa, jonka perusteella se voisi tehdä arvioinnin. Tällöin on mahdollista, että mikään taho ei itse asiassa arvioi hankkeiden kestävyyttä.

CRMA-status antaa hankkeelle aseman, jolloin se katsotaan erittäin tärkeän yleisen edun mukaiseksi. Sen luvat käsitellään nopeutetusti sekä se saa todennäköisesti poikkeamisluvat luonnonsuojelulain vaatimuksiin sekä luvan huonontaa veden laatua erinomaisesta hyväksi.

Rautavaaran kaivoshanke, Pohjois-Savo

- Hankkeessa tehtäisiin avolouhos kuntakeskuksen välittömään läheisyyteen. Etäisyys kylän keskustassa sijaitsevaan 1800-luvun kellotapuliin on 850 m, liikuntakentälle 500 m. Kuntakeskuksen kaikki toiminnot ovat noin 1 km:n etäisyydellä malmiesiintymän reunasta: kunnan ainoa koulu, kunnan ainoa päiväkoti, terveyskeskus sekä hautausmaa. Lähin vakituinen asutus sijaitsee avolouhoksen kohdalla.
- Kyseessä on sama mustaliuske-mineralisaatio kuin Terrafamella, joka jatkuu Rautavaaraan saakka.
- Malmia on vähemmän ja se on heikkolaatuisempaa kuin Terrafamen, jolla on tiedetysti ongelmia kannattavuuden kanssa. Hankkeen kannattavuus ja jätteiden pitkäaikaiset riskit tulisi vakavasti arvioida, jottasulkemistyöt eivät jää valtion maksettavaksi.
- Hankkeen voidaan katsovan heikentävän Rautavaaran kunnan asutus- tai elinolosuhteita erittäin merkittävästi, joka olisi myös kaivosluvan myöntämisen este (kaivoslain 48§ perustelut)

Viitteet ja tarkempaa tietoa sivulla www.kaivosinfo.fi

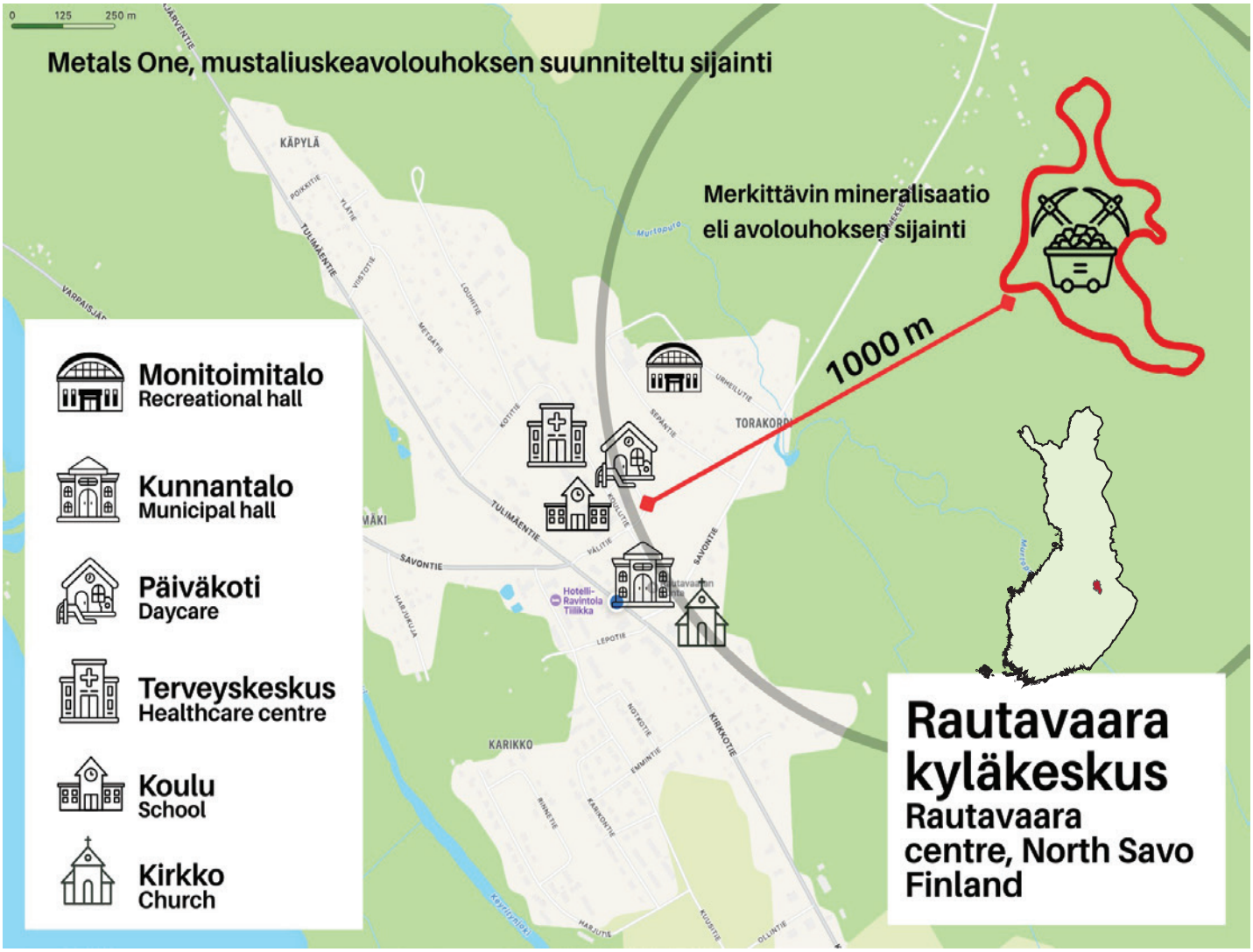

Mustaliuskepöly on vaarallista ja leviää merkittävästi 1 km:n etäisyydelle

- Suomessa on historiallisesti ollut kalkkikivilouhoksia aivan asutuskeskusten vieressä, kuten esimerkiksi Paraisilla. Mustaliuskepöly on kuitenkin kalkkilouhoksen pölyä erittäin paljon vaarallisempaa. Rautavaaran malmissa on korkeita arseeni-, elohopea-, kadmium-, uraani-, lyijy- ja nikkelipitoisuuksia sekä asbestimineraaleja, joita olisi siis myös kaivoksen pölyssä muo- dostaen terveysriskin. Erityisen herkkiä ryhmiä ovat: lapset, raskaana olevat, ikääntyneet ja henkilöt, joilla on hengityssairauksia.
- Korkein hallinto-oikeus kumosi vuonna 2025 Kolarin kunnan kaavan, koska kaivoksen haitat, etenkin pöly-, lentokivi- ja meluhaitat, katsottiin liian suuriksi aina 1 km:n etäisyyteen avolouhoksesta. Hannukaisessa on 360 – 1000 metrin etäisyydellä vakituista sekä vapaa-ajan asutusta, joita kaivosyritys esitti suojaavansa rakennetulla suojavallilla.
- Mittaukset sammalista ja humuksesta antavat viitteitä haitta-aineita sisältävän pölyn leviämisestä. **Kittilän kaivos:** saastunein alue 1 km:n säteellä kaivoksesta. **Kemin kaivos:** saastuntein alue 2 km:n säteellä kaivoksesta. **Luikonlahden vanha kaivosalue:** pilaantuneen maan PIMA-arvot ylittyvät 500 m – 1000 m:n etäisyydellä kaivoksesta

Viitteet ja tarkempaa tietoa sivulla www.kaivosinfo.fi

Lentokivien suojaetäisyytenä pidetään yleisesti yhtä kilometriä

- Vaaraa tulee myös lentokivistä, joiden kanssa 1 km:n turvaetäisyyttä pidetään yleisesti tarpeellisena. ”Kaavan laatimisen yhteydessä on tehty erillinen 15.12.2017 päivätty turvallisuutta ja lentokiviä Hannukaisen kaivoksen suunnittelussa koskeva selvitys. Selvityksen mukaan louhinnassa syntyvät lentokivet ovat yksi kaivostoiminnan merkittävimmistä turvallisuusriskeistä ja lentokivet voivat lentää jopa yli tuhat metriä.”
- Paraisilla (jossa kalkkikaivos sijaitsee kaupungin vieressä) on ollut kuolemaan johtava lentokivionnettomuus, jossa kuoli pieni poika. Maailmalla on kirjattu tuhansia lentokivionnettomuuksia, joissa kivet ovat lentäneet yli kilometrin.

RAUTAVAARA

PARAS LUONNOSTAAN

Onko Rautavaaran kunnan slogan “Paras Luonnostaan” enää osuva, jos kaivos perustetaan kyläkeskuksen viereen?

“Näin Terrafamen pölyn leviävän kilometrin etäisyydelle, tuulesta riippuen myös jopa 10 km:n etäisyydelle. Raskaana olevat naiset eivät päässeet vierailulle Terrafameen ja töissä ei voinut olla raskaana. Aina välillä osa työntekijöistä joutui lomalle, kun veren nikkelipitoisuudet olivat koholla. On täysin järkyttävää suunnitella mustaliuskeavolouhosta aivan kylän viereen.”

J. Kovalainen
Terrafamen entinen työntekijä

”Terrafamessa oli kesämökki 2 km:n päässä louhoksesta. Lumi ympäristössä oli mustaa pölyn takia. Työntekijät Terrafamesta tulivat siivoamaan kuistia ja ulkoseiniä, että pöly ei leviäisi sisälle aiheuttaen vaaraa terveydelle. Mustaliuskepöly on todella sotkevaa, on raskasmetalleja ja uraania, välillä voi olla myös asbestia. Meluongelma mökillä oli todella suuri, melunormit ylittyivät ja lopulta kiinteistö lunastettiin.”

Jari Natunen FT, erityisasiantuntija, jolla on pitkäaikaista kokemusta Terrafamen kaivokselta.

Viitteet ja tarkempaa tietoa sivulla www.kaivosinfo.fi